

Konferencja
„Badania prawne w konkursach
Narodowego Centrum Nauki”
27 marca 2017 r.

PAŃSTWO
i
PRAWO

MIESIĘCZNIK

POLSKA AKADEMIA NAUK
KOMITET NAUK PRAWNYCH

WARSZAWA

Badania prawne w konkursach Narodowego Centrum Nauki

1. *Wprowadzenie.* Narodowe Centrum Nauki (NCN) jest państwową instytucją powołaną do finansowania badań naukowych ze środków publicznych¹. Realizując to zadanie, NCN cyklicznie ogłasza konkursy na finansowanie projektów badawczych, nawiązujące do wzorców wypracowanych przez European Research Council². Są one adresowane do naukowców na różnych etapach kariery zawodowej³ i uwzględniają różne sposoby prowadzenia prac badawczych. Ze względu na swój profil NCN przyznaje środki na badania podstawowe, jest więc obecnie główną instytucją dotującą projekty realizowane w ramach nauk prawnych.

Celem artykułu jest przybliżenie modelu finansowania badań przyjętego przez NCN, ze szczególnym zwróceniem uwagi na specyfikę dyscyplin prawnych, a także na wybrane formalne i teoretyczne aspekty przygotowania wniosku w konkursach. Zawarte w nim uwagi wynikają z doświadczeń autorów, wyniesionych z analizy wniosków badawczych z zakresu nauk prawnych składanych w konkursach NCN⁴. Treść wniosków oraz typowe błędy popełniane w trakcie ich konceptualizacji i redagowania ujawniają wiele zasadniczych obserwacji dotyczących badań prowadzonych w sferze prawnej. Odnoszą się one zarówno do prawa jako dyscypliny – jego metodologii i miejsca wśród innych dziedzin wiedzy, jak i sposobu jej uprawiania. Tekst jest podsumowaniem tych obserwacji, równocześnie zaś charakteryzuje podstawowe założenia modelu finansowania badań prawnych przyjętego przez Narodowe Centrum Nauki.

2. *Ocena wniosków.* Odnosząc się do ogólnych reguł oceny wniosków we wszystkich konkursach NCN, należy zauważyć, że po zamknięciu naboru wnioski

---

¹ Szerzej zob. ustawa z 30.04.2010 r. o Narodowym Centrum Nauki, Dz.U. Nr 96, poz. 617 ze zm. (dalej: u.n.c.n.).

² Szerzej zob. <https://erc.europa.eu/> (dostęp: 9.02.2017 r.).

³ Kryterium istotnym dla NCN nie jest wiek kierowników badań, ale data uzyskania przez nich stopni naukowych. Tak więc konkursy przeznaczone dla „młodych” naukowców to nie konkursy dla uczonych, którzy nie przekroczyli 35. roku życia, ale dla osób, które jeszcze nie są doktorami nauk lub uzyskały stopień nie później niż siedem lat przed rokiem złożenia wniosku.

⁴ Dr D. Kiebzak-Mandera jest koordynatorką dyscyplin w NCN, dr M. Grochowski był przewodniczącym i członkiem zespołów ekspertów w konkursach NCN.

w pierwszej kolejności są weryfikowane formalnie. Za ten etap oceny odpowiadają koordynatorzy dyscyplin⁵. Podczas oceny formalnej sprawdza się nie tylko kompletność aplikacji, wymagane przepisami załączniki oraz podpisy i pieczęcie, ale również zawartość załączników we wnioskach. Koordynatorzy decydują, czy złożone wnioski, po pierwsze, spełniają wymagania konkursu oraz, po drugie, czy w formie, w której zostały wysłane do NCN, mogą być merytorycznie ocenione przez ekspertów i recenzentów powoływanych przez Centrum⁶.

Ocena merytoryczna, oparta na modelu *peer-review*, jest dwustopniowa. W pierwszym etapie wnioski są analizowane przez zespoły ekspertów. O ich składzie i liczebności w każdej edycji decyduje Rada NCN, kierując się tematyką i liczbą wniosków złożonych w danej edycji konkursów. Ekspertami – zgodnie ze standardami *peer-review* – są wyróżniający się uczeni, z liczącym się dorobkiem, coraz częściej laureaci konkursów NCN.

W pierwszym etapie każdy wniosek jest opiniowany przez dwóch członków zespołu. Ta ocena odbywa się poza Centrum – eksperci wykonują ją w domu, niezależnie od siebie, bez konsultacji ze współoceniającymi, nie wiedząc, kto poza nimi opiniuje dany wniosek. Oceny są konfrontowane i analizowane dopiero podczas pierwszego posiedzenia zespołu i na ich podstawie zespół formułuje wspólną ocenę. Co istotne, nie wynika ona z mechanicznego uśrednienia ocen ekspertów, lecz jest następstwem dyskusji nad każdym z ocenianych projektów.

Efektom pierwszych obrad zespołu jest stworzenie listy wniosków, o których zdecydowano, że ich poziom merytoryczny jest na tyle wysoki, że mogą zostać ocenione specjalistycznie przez recenzentów zewnętrznych. Wszystkie wnioski, zakwalifikowane do drugiego etapu oceny merytorycznej, z definicji muszą mieć co najmniej dwie recenzje. Recenzje są analizowane podczas drugiego posiedzenia przez ten sam zespół ekspertów, który decydował w pierwszym etapie. Zespół ustala listę projektów rekomendowanych do finansowania, a ostateczną decyzję o przyznaniu finansowania podejmuje na jej podstawie dyrektor Centrum.

W związku z oceną merytoryczną wniosków należy zwrócić uwagę na dwie kwestie.

Po pierwsze, w zależności od typu konkursu zespoły ekspertów mogą składać się albo z naukowców zajmujących się dziedzinami wymienionymi w deskryptorach konkretnych tzw. paneli dyscyplin⁷, albo z przedstawicieli wszystkich paneli z danego działu, tj. wszystkich nauk humanistycznych, społecznych i o sztuce w wypadku grupy paneli HS⁸. Konkursy ogłaszane dwa razy do roku są oceniane wewnątrz jednego panelu, pozostałe – przez zespoły ekspertów z całego działu. Większość wniosków prawniczych jest oceniana wewnątrz panelu HS5, który poza naukami prawnymi obejmuje także nauki o polityce oraz o polityce regionalnej i społecznej. Narodowe Centrum Nauki ogłasza również takie kon-

---

⁵ Art. 24 ust. 1 pkt 4 u.n.c.n.

⁶ Szerzej o etapach oceny wniosku w NCN zob. D. Kiebzak-Mandera, *Wniosek o finansowanie badań*, Forum Akademickie 2014, nr 1, *passim*; D. Kiebzak-Mandera, *Badania naukowe finansowane przez Narodowe Centrum Nauki*, Zagadnienia Naukoznawstwa 2016, nr 1, *passim*.

⁷ Szerzej zob. <http://ncn.gov.pl/finansowanie-nauki/panele-ncn> (dostęp: 9.02.2017 r.).

⁸ Analogicznie, nauk o życiu (NZ) oraz nauk ścisłych i technicznych (ST).

kursy, w których projekty z nauk prawnych są oceniane w ramach wszystkich paneli HS – łącznie z wnioskami z innych dyscyplin humanistycznych i społecznych, a w konsekwencji przez zespół złożony z ekspertów reprezentujących różne dziedziny.

Po drugie, w znaczącej większości konkursów⁹ autorzy wniosków muszą przygotować dwa teksty oceniane merytorycznie (opis skrócony i szczegółowy projektu)¹⁰. Eksperti wewnętrzni, powoływani przez Radę Centrum, oceniają tylko opisy skrócone. Te teksty powinny być więc tak przygotowane, żeby wartość planowanych badań mogli ocenić nie tylko specjaliści z dziedziny, której dotyczy wniosek. Skrócony opis musi być więc napisany językiem naukowym – zarazem jednak dostatecznie prostym, nie hermetycznym, i przejrzystym dla osób spoza wąskiego grona osób specjalizujących się w zagadnieniu, którego dotyczy wniosek¹¹.

Inną specyfikę mają szczegółowe opisy projektów. Ich czytelnikami z definicji są specjaliści w tych dziedzinach, których dotyczą wnioski. Do sporządzenia recenzji NCN stara się powoływać uznanych naukowców, afiliowanych poza granicami Polski. Wnioski prawnicze od kilku edycji są oceniane tylko przez uczonych spoza kraju, dzięki czemu propozycje polskich naukowców są konfrontowane z nauką światową, co sprzyja wpisywaniu się w jej główne nurty. Należy również pamiętać, że oba opisy badań – skrócony i szczegółowy – nie mogą się wzajemnie implikować. Eksperti czytają tylko opis skrócony, recenzenci – tylko szczegółowy. Oba teksty muszą więc być kompletne i zawierać wszystkie informacje wymagane w dokumentacji konkursowej¹².

3. *Badania podstawowe.* Projekty prawnicze – tak jak wszystkie badania finansowane przez NCN – muszą dotyczyć badań podstawowych. Zgodnie z art. 2 pkt 3 lit. a ustawy z 30.04.2010 r. o zasadach finansowania nauki¹³, przyjmowanym przez NCN jako punkt odniesienia przy ocenie tego wymagania, obejmują

---

⁹ Warunki konkursów zmieniają się. Dokumentacja konkursowa może więc różnić się w poszczególnych edycjach danego typu konkursu. Szerzej o dokumentacji konkursowej i jej znaczeniu zob. D. Kiezbak-Mandera, *Badania naukowe...*, s. 175 i n.

¹⁰ Szerzej zob. m.in. D. Kiezbak-Mandera, *Badania naukowe...*, s. 173 i n.

¹¹ Wywód w tej części wniosku musi być więc przejrzysty, logiczny, klarowny i koherentny, przekonujący dla specjalistów z dziedzin pokrewnych. Zdarza się bowiem – i to nierzadko – że w zespole nie ma fachowca z danej subdziedziny, albo ekspert zajmujący się tematyką wniosku nie może ocenić projektu z powodu konfliktu interesów. W praktyce może to wyglądać tak, że np. wniosek z zakresu prawa karnego będzie przekazany do oceny konstytucjonaliście i filozofowi prawa. Sytuacja jest jeszcze bardziej złożona, kiedy wnioski są oceniane przez zespoły skomponowane z ekspertów z całego działu. Do takich zespołów z reguły jest powoływany jeden prawnik (podobnie jak jeden językoznawca, jeden archeolog, jeden pedagog itd.). Wnioski prawnicze ocenia wówczas co najmniej jeden specjalista z innej dziedziny.

¹² W skład dokumentacji konkursowej wchodzi zawsze, obok ogłoszenia o konkursie, kilka lub kilkanaście dokumentów, w zależności od typu konkursu. Wskazują one wymagania formalne, jakie muszą spełnić wnioski; zawierają także pełny opis sposobu oceny projektów oraz jej kryteriów. Dostarczają tym samym kluczowych informacji o sposobie złożenia prawidłowego i skutecznego wniosku o finansowanie badań.

¹³ T.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1620 ze zm.

one „oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne”. Badania podstawowe – w myśl tej definicji – muszą więc spełniać określone kryteria. Po pierwsze, ich celem ma być naukowa analiza i opis pewnego fragmentu rzeczywistości, nie zaś stworzenie rezultatów o czysto aplikacyjnym charakterze, nie tylko komercyjnym w dosłownym sensie. Nie oznacza to oczywiście, by badania podstawowe nie mogły przynieść w dalszej perspektywie skutków aplikacyjnych (np. stworzenia nowych technologii, opracowania materiałów dydaktycznych, wypracowania rekomendacji dla prawodawców itd.). Jednak nie może to być ich głównym celem.

Po drugie – i o tym aspekcie planowanych badań relatywnie często zapominają autorzy projektów – badania podstawowe muszą być nowatorskie. Nowatorstwo jest rozumiane przy tym w skali światowej, nie lokalnej, krajowej. Odtwarzanie badań już wykonanych przez badaczy afiliowanych poza krajem (nawet jeżeli ma to miejsce po raz pierwszy w Polsce), kompilowanie wyników uzyskanych przez inne zespoły badawcze, wreszcie – rzecz nie aż tak rzadka we wnioskach prawniczych składanych do NCN – tłumaczenia tekstów źródłowych, nawet klasycznych, na język polski nie są badaniami podstawowymi.

Wymaganie nowatorstwa nie oznacza, rzecz jasna, by planowane badania musiały być nowatorskie w pełni. Jeżeli istnieją przesłanki do tego, by powtórzyć cudze badania, ponieważ np. pojawiły się nowe fakty, jest możliwe zastosowanie nowej metodologii lub wzbogacenie jej o komponenty, które nie były uwzględnione w dotychczas prowadzonych analizach – takie badania można uznać za podstawowe.

Przeniesienie tych założeń na grunt nauk prawnych jest, w ogólnym zarysie, dość oczywiste. Kryterium badań podstawowych spełniają przede wszystkim badania o charakterze poznawczym, mające na celu teoretyczny opis określonego zagadnienia lub zjawiska albo charakterystykę jego funkcjonowania w praktyce. Należą do nich zarówno analizy podstawowych i uniwersalnych założeń porządku prawnego i jego poszczególnych gałęzi (np. badania nad teoretyczną koncepcją przestępstwa w prawie karnym czy zasadami prawa pracy), jak i dogmatyczne studia nad poszczególnymi instytucjami systemu prawa. Kryterium badań podstawowych z reguły spełniają także analizy praktyki kształtującej się na gruncie poszczególnych zagadnień (np. opisu poglądów orzecznictwa w wybranym obszarze, empirycznej analizy praktyki konstruowania umów określonego rodzaju itp.). Jednak nie wszystkie próby opisu praktyki z góry odpowiadają definicji badań podstawowych. Nie zawsze bowiem muszą one prowadzić do „zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów”. Z całą pewnością kryterium tego nie spełni projekt, którego celem będzie jedynie zebranie danych (np. poglądów orzecznictwa) bez podjęcia próby ich analizy.

Komplikacje mogą się pojawić w wypadku najczęstszego typu badań prawnych – a zarazem najszerzej grupy projektów trafiających do NCN – skupiających się na dogmatycznej analizie regulacji prawnych. Studia te (opisujące instytucje, analizujące orzecznictwo itd.) prowadzą do powstania efektów możliwych do bezpośredniego wykorzystania w praktyce, w stosowaniu prawa lub

jego tworzeniu. Mimo swoich aplikacyjnych wyników w większości wypadków badania te spełniają jednak przesłankę badań podstawowych w opisanym wyżej sensie. Dopóki ich podstawowym celem jest teoretyczna analiza zjawiska lub problemu, korzyści aplikacyjne mają znaczenie wtórne. W granicach tych mieszczą się też z reguły, typowe dla wniosków prawniczych, postulaty *de lege ferenda* lub projekty nowych przepisów (w wielu projektach wskazywane jako jeden z głównych celów badań). Jeżeli ich sformułowanie ma stanowić efekt uogólniającej refleksji o charakterze teoretycznym, mogą one być traktowane jako wynik badań podstawowych w myśl przytoczonego wyżej rozumienia.

Zgodnie ze wspomnianym wymaganiami nowatorstwa podstawowy charakter mają także badania, w których element poznawczy wynika ze skupienia się na specyfice prawa polskiego. W praktyce dotyczy to sytuacji, w których projekt odnosi się do kwestii zbadanej już na gruncie prawa innego państwa, a która w polskim systemie przybrała na tyle specyficzny kształt, że jej analiza może wnieść istotny wkład w istniejący stan wiedzy. Prawo polskie, które w swojej historii często zapożyzczało rozwiązania z systemów obcych, stanowi szczególnie interesujący grunt dla tego rodzaju studiów. Rozwiązania pochodzące z obcych systemów prawnych wielokrotnie rozwijały się według własnych zasad i często prowadziły do ukształtowania się szczególnych konstrukcji, znacznie odbiegających od pierwowzoru.

W sytuacjach wątpliwych przydatne jest uzasadnienie w formularzu wniosku podstawowego charakteru badań¹⁴. Jasne określenie teoretycznych ram i założeń projektu, wskazanie ich pierwszoplanowego charakteru, uwypuklenie nowatorstwa badań oraz ewentualnych relacji do składników aplikacyjnych – lub mogących sugerować aplikacyjność – w wielu wypadkach pozwala rozwiązać wątpliwości zdarzające się podczas oceny projektu.

4. *Metodologia*. Każdy wniosek składany do NCN musi, w ramach opisu planowanych badań, zawierać opis metodologii, która posłuży do osiągnięcia celów zakładanych przez autora. Wymaganie to ma przede wszystkim pozwolić na ocenę, czy autor wniosku dostatecznie orientuje się w narzędziach i technikach badawczych, które umożliwią analizę wybranego zagadnienia, jednocześnie zaś, czy wybrane przez niego podejście metodologiczne jest adekwatne do takiego kształtu problemu, jaki przedstawiono w propozycji badań, i czy da satysfakcjonującą odpowiedź na postawione w projekcie pytania badawcze. Autor wniosku musi wiedzieć, co (tj. który fragment rzeczywistości) chce zbadać, a także, jak i dlaczego chce go analizować w wybrany przez siebie sposób. Kwestie metodologiczne to integralna część projektu badawczego, nierozłączna z samym opisem merytoryki, wymagająca namysłu i analizy w trakcie planowania badań. Nieporozumieniem jest – często zdarzające się we wnioskach trafiających do NCN – marginalizowanie metodologii¹⁵, a czasami wręcz brak refleksji na jej temat¹⁶.

---

¹⁴ Odpowiednia zakładka znajduje się w formularzach.

¹⁵ Nadal, relatywnie często, do NCN wpływają wnioski ze stwierdzeniami typu: „na tym etapie badań opisanie metodologii nie jest jeszcze możliwe”.

¹⁶ Nie oznacza to oczywiście, że część metodologiczna powinna dominować w opisie badań. Przeciwnie – opis planowanej metodologii musi być sporządzony możliwie

Wymogi te dotyczą również autorów wniosków przygotowywanych w ramach nauk prawnych. Część metodologiczna bardzo często okazuje się jednym z najbardziej kłopotliwych elementów wniosku, wywołującym wiele nieporozumień i błędów. Ujawniają one zarazem bardziej ogólne niejasności i pytania, jakie rodzi istota metodologii w naukach prawnych¹⁷ – oraz świadomość jej istoty i składników wśród osób prowadzących badania.

Nauki prawne należą do grupy dyscyplin o pogranicznym charakterze, łącząc podejścia badawcze typowe dla nauk humanistycznych i społecznych. Problemy leżące w ich polu zainteresowania mogą być postrzegane z wielu perspektyw jednocześnie: jako zjawiska funkcjonujące na poziomie tekstu przepisów prawa, praktyki sądów czy szerszej praktyki społecznej, określanej zarówno jakościowo, jak i ilościowo¹⁸.

Kształt i zakres metodologii nauk prawnych stanowią w tradycji europejskiej przedmiot długiej i stale żywej dyskusji¹⁹. Autorzy wniosków nie muszą jednak oczywiście zajmować stanowiska co do problemów fundamentalnych. Na etapie formułowania koncepcji badań i tworzenia ich opisu we wniosku wystarczające pozostaje podejście indukcyjne, polegające na budowie metodologii w sposób *bottom-up*. Zadaniem twórcy projektu jest dobór narzędzi najbardziej adekwatnych do tematu badań i pozwalających na jego najbardziej miarodajny opis²⁰. W dalszej kolejności wskazane instrumenty powinny zostać ujęte w bardziej ogólne ramy – przez zidentyfikowanie stojących za nimi metod (np. badań prawnoporównawczych, analizy ekonomicznej, badań statystycznych itd.) oraz ich uporządkowanie w sposób, który da czytelnikom wniosku jasną odpowiedź na pytanie o koncepcję metodologiczną autora i jej związek z pozostałymi elemen-

---

syntetycznie, równocześnie jednak z zachowaniem poprawności merytorycznej. Temu ostatniemu elementowi, czyli podstawowym założeniom metodologicznej warstwy badań oraz typowym błędom popełnianym w praktyce są poświęcone dalsze uwagi w tym punkcie.

¹⁷ Problem ten ma wymiar uniwersalny – por. *Methodologies of Legal Research. Which Kind of Method for What Kind of Discipline?*, red. M. Van Hoecke, Oxford–Portland–Oregon 2013, s. vii („legal research is still too often carried out without any explicit methodology, if not without any idea of what methodology could be about or even an explicit rejection of any need for methodology in legal research”).

¹⁸ Problem różnorodności, i pewnej niestabilności, metodologicznej nauk prawnych obrazowo ujmuje G. Radbruch (*Wstęp do prawoznawstwa*, tłum. C. Znamierowski, Warszawa 1924), stwierdzając: „[t]ak więc w podwójnym zadaniu prawoznawstwa, którym z jednej strony jest interpretacja, a z drugiej konstrukcja i system, znajduje wyraz to, że zadania prawoznawstwa stanowią nierozwikłaną gmatwaninę zadań teoretyczno-empirycznych (...). Pomieszanie to, umożliwiając z jednej strony bardziej empiryczno-historyczny sposób traktowania tej nauki, z drugiej zaś teleologiczno-filozoficzny, jest przyczyną tego, że wahadło dziejów prawoznawstwa waha się wciąż pomiędzy temi dwoma krańcami”.

¹⁹ Przykładowo por. K. Larenz, *Methodenlehre der Rechtswissenschaft*, Berlin–Heidelberg–New York 1991, s. 11–185; *Methodik des Zivilrechts – von Savigny bis Teubner*, red. R. Rüdiger, R. Seinecke, Baden-Baden 2017; *Methodologies of Legal Research...*, *passim*.

²⁰ Szerzej o możliwych podejściach w tym zakresie zob. m.in. M. Grochowski, *Zaufanie a granice metodologii prawa prywatnego*, *Kwartalnik Prawa Prywatnego* 2012, nr 4, s. 1003–1010 oraz cyt. lit.

tami projektu. Podstawowym wymaganiem jest w tym wypadku komunikatywność i spójność przedstawionej koncepcji – odgrywają one znacznie większą rolę niż posłużenie się prawidłową nazwą metody, mogącej niekiedy funkcjonować w doktrynie pod kilkoma różnymi terminami.

Autorzy wniosków w wielu wypadkach mają duży problem z właściwym określeniem metod, za pomocą których chcą zbadać wskazywany przez siebie problem. Część metodologiczna wniosków stanowi często zbiór dość luźnych i oderwanych od siebie uwag, które z dużą trudnością da się ułożyć w spójną koncepcję metodologiczną. Poszczególne narzędzia badań często wymieniane są hasłowo (np. „metoda dogmatyczna”, „metoda prawnoporównawcza”), z bardzo lakonicznym wyjaśnieniem (a czasami wręcz bez jakiegokolwiek komentarza), jak autor wniosku rozumie te pojęcia i w jaki sposób postrzega ich związek z tematem badań, czasem zaś bez jakiegokolwiek rozwinięcia.

Swoiste problemy wywołują na tym tle wnioski, których autorzy zdecydowali się na inne podejście badawcze niż najbardziej typowa analiza treści przepisów prawa oraz towarzyszących im poglądów doktryny i orzecznictwa. Opis metodologii badań formułowany jest wówczas często bardzo ogólnikowo, bez jakiegokolwiek opisu planowanej metody. Charakterystyczne z tego punktu widzenia są np. projekty, w których autorzy chcą wzbogacić klasyczne instrumenty badawcze nauk prawnych metodami socjologicznymi (np. wywiadem, analizą próby spraw sądowych itd.). Często wskazywane przez autora metody są niezrozumiałe i nie pozwalają na poznanie, weryfikację i ocenę jego zamiarów. Odwołania do metod empirycznych formułowane są bez szerszego wyjaśnienia kluczowych elementów, jak konkretne pytania badawcze czy sposób doboru próby. Zbliżone trudności wywołuje także sięganie do metod, które – jak np. ekonomiczna analiza prawa lub studia behawioralne – są już trwale zakorzenione w instrumentarium nauk prawnych i obrosły szeregiem analiz, nurtów i koncepcji szczegółowych. Proste wskazanie, że analiza instytucji X prowadzona będzie np. „z wykorzystaniem ekonomicznej analizy prawa” jest niejasne i rodzi wątpliwości, czy autor w rzeczywistości zna wskazywaną przez siebie metodę, a w każdym razie, czy potrafi prawidłowo odnieść ją do przedmiotu badań.

Pytanie o świadomość metodologicznych decyzji na etapie tworzenia projektu badań ma jeszcze jeden aspekt, ujawniający się w wielu wnioskach składanych do NCN. W wielu wypadkach metody badań – choć same w sobie określone poprawnie – są wyraźnie selektywne w stosunku do przedmiotu badań i odnoszą się tylko do części badanej materii lub do wybranych aspektów tego, co zamierza analizować autor wniosku. Sytuacje te rodzą wątpliwości, czy wskazywana metodologia jest rezultatem przemyślanego wyboru spośród dostępnych narzędzi, czy też wynika z braku dostatecznej wiedzy, że dany problem może być analizowany także przy użyciu innych instrumentów. Wybrane podejście metodologiczne może być wówczas dziełem przypadku, wynikającym z dość przygodnej wiedzy autora wniosku, nie zaś z jakiegokolwiek uporządkowanego zamysłu.

Problem ten nabiera specyficznego znaczenia w wypadku nauki prawa, zajmującej się z reguły zagadnieniami, które mogą być analizowane w różnych porządkach metodologicznych. Jest to zwłaszcza istotne wówczas, gdy w koncepcji badań autor wkracza na obszary, których analiza nie może być prowadzona przy użyciu klasycznego instrumentarium nauki prawa, wychodząc poza

problemy tkwiące w samym tekście aktu prawnego. Dotyczy to różnorodnych związków między prawem a regulowaną przez nie materią gospodarczą i społeczną. Dotyczy to m.in. badania ekonomicznych skutków stosowania określonej normy, społecznych warunków jej funkcjonowania itd., często wskazywanych przez autorów wniosków jako jeden z głównych problemów badawczych. Najbardziej typowym przykładem jest – często pojawiająca się we wnioskach prawniczych – ocena „efektywności” („skuteczności”) analizowanej instytucji czy przepisu. Określenie takiego celu badań zwykle nie pociąga za sobą koniecznych wyborów na płaszczyźnie metodologii. Treść wniosku w takich wypadkach sugeruje, że autor zamierza osiągnąć ten cel wyłącznie przez analizę treści regulacji prawnej, nie stosując jakichkolwiek – dość oczywistych z tego punktu widzenia – metod pozwalających na społeczną lub ekonomiczną ocenę skutków działania prawa.

Kwestia metodologii ściśle splota się z problematyką planu badań, którego opis stanowi obligatoryjny element każdego wniosku składanego do NCN. W założeniu ma on stanowić uporządkowany spis zadań, czynności badawczych, prowadzących do celu naukowego, który zamierza osiągnąć autor wniosku. Każde zadanie musi nazywać kolejny problem naukowy, którego rozwiązanie pozwoli na przejście do kolejnego etapu badań i w efekcie na ich finalizację²¹.

Autorzy wniosków bardzo często mylą plany badań z harmonogramami prac, czyli czynnościami pomocniczymi przy wykonywaniu projektu (swoistymi didaskaliami do zadań badawczych), a nie rzeczywistymi krokami badawczymi. Zadaniami badawczymi nie są kwerendy, analizy literatury (nawet „dogłębne” i „wnikliwe” – cytaty z wniosków), tłumaczenia tekstów (źródłowych, opracowań naukowych itp.) niezbędnych do badań ani kserowanie materiałów (*sic!* takie „zadania badawcze” pojawiają się we wnioskach). Wiele z tych czynności, wymienianych jako zadania badawcze, *de facto* powinno zostać zakończonych przed ostateczną konceptualizacją projektu (wspomniane kwerendy, tłumaczenia, kserowanie itp.), nie zaś stanowić element zasadniczych badań.

Błędy tego rodzaju ujawniają w wielu wypadkach znacznie głębsze problemy związane ze sposobem konceptualizacji badań oraz ich metodologii. Nierozgraniczanie zadań badawczych i technik ich przeprowadzenia sprawia, że często te ostatnie traktowane są jako metoda w sensie ścisłym, nie zaś wyłącznie jako instrument, który ma stanowić jedynie element metody (a zwykle składnik wielu różnych metod). Także w tym zakresie wnioski badawcze trafiające do NCN stanowią wyraźny dowód braku stabilizacji i pewności w zakresie metodologii nauk prawnych, a także ograniczonej wiedzy na ten temat wśród większości autorów wniosków. W rezultacie lektura planu badań, w zestawie-

---

²¹ Plan badań merytorycznie musi być powiązany z kosztorysem projektu – w taki sposób, żeby wskazane w nim koszty odpowiadały poszczególnym zadaniom badawczym. Co oczywiste, pozycje ujęte w kosztorysie muszą być racjonalnie i przekonująco uzasadnione w formularzu. Proponowane koszty badań często są opisywane pobieżnie lub podawane bez jakiegokolwiek uzasadnienia, często nie odpowiadają także merytorycznej warstwie planowanych badań. W rezultacie projekty o dużej wartości merytorycznej są odrzucane z powodu błędów wynikających z konstrukcji kosztorysu. Zespół ekspertów – w myśl regulacji NCN – może jedynie przyjąć lub zakwestionować w całości proponowane kosztorysy. NCN nie negocjuje kosztów z wnioskodawcami.

niu z opisem metodologii, może wywoływać poważne wątpliwości, czy oceniany projekt jest wersją finalną, dostatecznie przemyślaną, czy raczej szkicem badań i wstępnym zarysem koncepcji, co do której kształtu i sensu nie jest przekonany sam autor.

5. *Lokalność a uniwersalizm*. Na gruncie wniosków z zakresu nauk prawnych składanych w konkursach NCN stale widoczne jest także pytanie, czy naukę prawa traktować należy jako „naukę prawa polskiego”, czy „naukę prawa w Polsce”²². Choć problem ten z pozoru może wydać się czysto aforystyczny, w praktyce ma jednak bardzo wymierne znaczenie z punktu widzenia oceny wartości projektów proponowanych przez autorów wniosków. Należy przypomnieć, że już na początku ustawowej definicji badań podstawowych, a więc tylko tych, które są finansowane przez NCN, jest mowa wyraźnie o oryginalności. Warunek ten można rozumieć z dwóch różnych perspektyw. Z pierwszej – za badania oryginalne można uważać badania nowatorskie z punktu widzenia nauki uprawianej w Polsce. O oryginalności przesądzałoby wówczas stwierdzenie, że dany temat, metoda czy koncepcja badań nie były znane dotąd w pracach polskich naukowców, zwłaszcza zaś w pracach publikowanych w języku polskim²³.

Na wymaganie oryginalności można patrzeć jednak także z innej perspektywy: jako na wskazanie, że planowane badania powinny być nowatorskie w uniwersalnym sensie – powinny wnosić nowy element do dorobku nauki. Narodowe Centrum Nauki jednoznacznie opowiada się za drugą z tych perspektyw, uznając, że ze środków publicznych powinny być finansowane badania naukowe prowadzone w Polsce – traktowane jednak jako wycinek nauki w sensie transnarodowym. Innymi słowy, podczas podejmowania decyzji o rekomendowaniu wniosku do finansowania nacisk jest kładziony na ogólną wartość poznawczą planowanych prac, nie zaś wyłącznie na ich nowatorstwo z rodzimej perspektywy.

Wskazują na to dwa założenia konsekwentnie przyjmowane przez NCN. Po pierwsze, we wszystkich prowadzonych aktualnie konkursach osoby uzyskujące granty są zobowiązane do przedstawienia wyników badań m.in. w ramach publikacji w obiegu międzynarodowym. Wymaganie to zakłada, z istoty rzeczy, że efekty prowadzonych badań będą mogły stać się elementem międzynarodowego dyskursu naukowego. Ewidentnie oznacza to, że nie mogą one stanowić jedynie kompilacji lub podsumowania wyników badań prowadzonych dotychczas w innych krajach, lecz muszą wnosić wymierną wartość dodaną, możliwą do określenia – przynajmniej w zarysie – na etapie planowania projektu. Po drugie, wnioski składane do NCN poddawane są w drugim etapie oceny weryfikacji zewnętrznych recenzentów, wśród których przeważającą większość stanowią naukowcy afiliowani za granicą. Pozwala to na sprawdzenie oryginalności i wartości badawczej projektu w szerszej, międzynarodowej perspektywie, co wyklucza wnioski wtórne i czysto sprawozdawcze.

²² O problemie tych dwóch wizji znaczenia nauki i sposobu jej uprawiania, także z perspektywy mechanizmów finansowania prac badawczych, zob. M. Karoński, *Polska nauka czy nauka w Polsce?*, Nauka 2015, nr 3.

²³ Por. też D. Kiebzak-Mandera, *Podsumowanie debat z aktualnej perspektywy koordynatorki dyscyplin w Narodowym Centrum Nauki*, *Zagadnienia Naukoznawstwa* 2014, nr 3, s. 250.

Okazuje się to istotne w wypadku dość licznej grupy wniosków, w których planowane badania stanowią jedynie powtórzenie wyników sformułowanych już wcześniej w nauce – autorzy proponują jedynie ich podsumowanie lub nieznaczne przeformułowanie, nie wnosząc nowych elementów do istniejącego stanu wiedzy²⁴.

Dotyczy to, po pierwsze, sytuacji, kiedy projekt opisuje problem o ponadnarodowym charakterze (np. instytucję prawa Unii Europejskiej, która w tym samym kształcie ma zastosowanie we wszystkich państwach członkowskich i która była już przedmiotem wyczerpującej analizy w literaturze obcojęzycznej). Wiele dziedzin nauki prawa (m.in. prawo międzynarodowe publiczne lub prawo UE) ma charakter transnarodowy. Istnieje w nich wspólny zasób problemów, których kształt nie zależy od uwarunkowań lokalnych. W konsekwencji dorobek badawczy w tych sferach ma charakter jednolity i ponadkrajowy, tworzący wspólny, uniwersalny zasób wiedzy, możliwy do wykorzystania przez każdego badacza.

Drugą grupę problemów stanowią badania odnoszące się wprawdzie do regulacji czy zjawisk występujących w prawie polskim, jednak równocześnie mających swoje bezpośrednie odpowiedniki w innych państwach, w których stanowiły już przedmiot pogłębionych analiz. Planowanie projektu wymaga wówczas odpowiedzi na pytanie, czy polski porządek prawny jest w proponowanym zakresie dostatecznie specyficzny, by jego analiza mogła wnieść istotny wkład w już istniejący – i łatwo dostępny – dorobek nauki innych państw. Problem ten, ponownie, dotyczy przede wszystkim problemów ogólnych, o fundamentalnym znaczeniu dla danej gałęzi prawa, które w tym samym kształcie funkcjonują w wielu porządkach prawnych, niezależnie od ich specyfiki.

W każdej z opisywanych sytuacji istnienie wcześniejszych badań nad danym zagadnieniem nie oznacza oczywiście, by kolejne studia nad tą kwestią z góry nie spełniały warunku oryginalności. W każdym jednak wypadku obowiązkiem autora wniosku jest wyraźne umiejscowienie planowanych badań w kontekście dotychczasowego dorobku doktryny – zarówno polskiego, jak i zagranicznego. Informacje te powinny rozwiewać wątpliwości ekspertów, dość często zdarzające się podczas oceny wniosków – w jakim zakresie przedstawiony projekt bazuje na dotychczasowym dorobku doktryny, w jakim zaś wnosi nowe, twórcze elementy do dotychczasowego stanu wiedzy²⁵.

6. *Konceptualizacja badań i szanse ich powodzenia.* Oprócz metodologii kluczowym elementem merytorycznej warstwy wniosku jest, co oczywiste, określenie przedmiotu badań, stawianych tez oraz rezultatów, do których ma prowa-

---

²⁴ Problemy te dotyczą przede wszystkim dyscyplin dogmatycznych, w naturalny sposób ciężających, choć nie zawsze jest to regułą, ku problemom o wymiarze lokalnym. W mniejszym stopniu powinny natomiast dotyczyć innych działów, które – jak np. teoria prawa – uprawiane są często z założenia w sposób bardziej uniwersalizujący.

²⁵ Z oczywistych przyczyn dostatecznie jasna informacja w tym zakresie powinna znaleźć się zarówno w skróconym opisie wniosku, jak i w opisie pełnym. Nowatorstwo wniosku i jego wartość naukowa są weryfikowane zarówno przez zespół ekspertów, jak i przez recenzentów zewnętrznych – jak była mowa, zwykle pochodzących z zagranicznych ośrodków badawczych i posiadających bardzo dobrą orientację w stanie badań nad danym zagadnieniem poza Polską.

dzić projekt. Projekt, z natury rzeczy, powinien przede wszystkim dawać jasną odpowiedź na pytanie, co dokładnie ma stać się jego tematem. Wymaga to sformułowania tez lub hipotez badania oraz wyjaśnienia, jakie będą ich spodziewane wyniki²⁶. We wnioskach składanych w naukach prawnych kwestia ta okazuje się jednak dość nieoczywista – w wielu wypadkach proponowane badania nie mają spójnej i czytelnej koncepcji merytorycznej, którą dałoby się ustalić na podstawie wniosku. Wynika to najczęściej z dwóch przyczyn.

Po pierwsze, wiele badań z zakresu nauk prawnych planowanych jest w sposób czysto deskryptywny. Poprzestają one na stworzeniu charakterystyki (zwykle z wykorzystaniem wyłącznie narzędzi dogmatycznych) określonej instytucji prawnej czy zjawiska występującego w orzecznictwie, bez sprecyzowania konkretnych zagadnień lub wątpliwości, które miałyby wiązać się z tematem. Oczywiście, część problemów może ujawnić się dopiero w toku badań, niemniej na etapie składania wniosku autor musi podjąć próbę konceptualizacji planowanych badań i wskazania najważniejszych zagadnień, które staną się przedmiotem analizy. Problem ten ma często swoje źródło w nieprawidłowym przeprowadzeniu badań wstępnych, które powinny poprzedzać każdy projekt. Ich wyniki powinny stać się punktem wyjścia do ogólnego przynajmniej zarysowania problemów badawczych, sformułowania hipotez lub wskazania kwestii czekających na omówienie – ułatwiając prawidłową konceptualizację projektu.

Po drugie, problemy z konceptualnym ujęciem badań mogą wynikać także z dostrzegania zbyt wielu zagadnień o różnym stopniu szczególności, które przedstawiane są we wniosku *in crudo*, bez ułożenia ich w konsekwentną i zrozumiałą strukturę. Zjawisko to ma zwykle swoje źródło w trudnościach w postawieniu jasnych problemów badawczych i uporządkowaniu kwestii szczegółowych. We wnioskach prawniczych trafiających do NCN bardzo często zdarza się, że interesujący i nowatorski problem badawczy sformułowany w tytule rozmywa się następnie w licznych tezach, podanych w dość przypadkowej kolejności i bez myśli przewodniej, co już na wstępie może wykluczać zrozumienie rzeczywistej intencji autora.

Typowe problemy, jakie wiążą się w praktyce z konceptualnym ujęciem projektu, nie oznaczają oczywiście, by pewne typy analiz prawnych były z góry wykluczone w konkursach NCN. Dotyczy to zwłaszcza takich klasycznych podejść badawczych, jak analiza określonej grupy regulacji prawnych lub badania porównawcze. Rzecz jednak nie w przedmiocie badań i sposobie ujęcia ich wyników, lecz przede wszystkim w dostrzeżeniu i sformułowaniu konkretnych problemów naukowych – z merytoryczną i metodologiczną świadomością ich przedmiotu.

Badania w naukach prawnych mają także swoją specyfikę z punktu widzenia ryzyk, z jakimi wiąże się ich prowadzenie. Każde przedsięwzięcie naukowe, niezależnie od przedmiotu, koncepcji i metod, zawsze pociąga za sobą możliwość niepowodzenia lub powodzenia jedynie w części. Przyczyny tych zagrożeń mogą być różnorodne – jednak, już na etapie planowania badań, naturalną rzeczą jest zidentyfikowanie tych ryzyk w najszerszym możliwym zakresie oraz próba przewi-

---

²⁶ Dotyczy to merytorycznych wyników badania, np. wyjaśnienia sposobu stosowania określonej klauzuli generalnej, opisu ekonomicznych aspektów funkcjonowania przepisu prawa itd. – nie zaś wymiernych, materialnych rezultatów, które zostaną stworzone w ramach projektu (choć również ten element, m.in. wskazanie typu publikacji, w których będą przedstawione wyniki badania, powinien znaleźć się osobno we wniosku).

dzenia środków zaradczych (np. przeprowadzenie badań w innym ośrodku, jeżeli wybrany pierwotnie okaże się niedostępny)²⁷. Choć badania prawne najczęściej mają charakter czysto „gabinetowy” (*armchair*), nie są wolne od wszelkich ryzyk tego rodzaju. Pomijając sytuacje najbardziej oczywiste, w których przedmiot analizy jest trudno dostępny (np. dokumenty w zastrzeżonych zasobach archiwalnych) lub zagrożony w inny nadzwyczajny sposób (np. ze względu na sytuację polityczną w badanym kraju), w badaniach prawnych występują także ryzyka innego rodzaju.

Niebezpieczeństwa te można podzielić na dwie główne kategorie. Pierwszą z nich jest brak pewności dotyczący istnienia i ostatecznego kształtu przedmiotu badań (np. gdy przedmiotem analizy ma być akt prawny, który w czasie składania wniosku jest jeszcze na etapie projektowania i nie jest pewne, czy i w jakim kształcie wejdzie w życie). Po drugie, do ryzyk typowych dla wniosków w naukach prawnych należy także niepewność co do uzyskania dostępu do określonego materiału badawczego. Badania prawne stosunkowo często mogą odnosić się do danych o ograniczonej dostępności (empiryczna ocena funkcjonowania wybranej instytucji prawa rodzinnego może np. wymagać zgromadzenia chronionych prawnie danych o sytuacji rodzinnej, stanie zdrowia itd.). Niekiedy problemy tego rodzaju może wywoływać także sam dostęp do akt sądowych lub innych informacji gromadzonych przez urzędy publiczne i podmioty prywatne.

Przekonujący opis tych ryzyk ma w wielu wypadkach istotny wpływ na końcową ocenę wniosku, czasem zaś może decydować o powodzeniu danej aplikacji. Projekty, których autorzy ignorują dość oczywiste ryzyko niepowodzenia i nie przewidują rozwiązań awaryjnych lub alternatywnych dróg prowadzenia badań, mogą zostać uznane za nieracjonalne lub sformułowane pochopnie.

7. *Podsumowanie.* Kształt konkursów organizowanych przez NCN jest wyrazem bardziej ogólnych założeń co do modelu finansowania badań naukowych w Polsce. Dotyczy to nie tylko typów badań i charakterystyki adresatów, lecz także, co szczególnie ważne, założeń co do oceny merytorycznej warstwy projektów. Wskazują one, jakie elementy merytorycznej warstwy wniosków będą brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji o finansowaniu oraz jaka będzie ich relatywna waga na tle pozostałych kryteriów. Założenia te mają charakter uniwersalny i odnoszą się w tym samym kształcie do wszystkich dyscyplin – w tym do nauk prawnych. Na tle wcześniejszych uwag można sformułować kilka wniosków dotyczących modelu finansowania badań prawnych w konkursach NCN.

Fundamentalne znaczenie ma spełnienie przez projekt przesłanki badań podstawowych. Kryterium to może być rozumiane na kilku poziomach. Przede wszystkim planowane prace powinny mieć charakter teoretyczny i nie mogą prowadzić wyłącznie do wyników aplikacyjnych lub do efektów przygotowujących właściwą pracę analityczną (np. w większości wypadków bazy danych czy edycja materiałów źródłowych). Choć w naukach prawnych, których wyniki ma-

---

²⁷ Niekiedy – jak np. w konkursach *European Research Council* – opis ryzyk badawczych jest niezbędnym elementem wniosku o grant. W konkursach NCN definiowanie ryzyk, tj. potencjalnych zagrożeń dla powodzenia planowanych badań, które mogą pojawić się w trakcie realizacji projektu, nie jest obligatoryjną częścią wniosku. Świadomość istnienia i rola ryzyk podlega jednak weryfikacji w ramach bardziej ogólnego kryterium, tj. oceny możliwości wykonania projektu.

ją z reguły wartość praktyczną, podział między obiema kategoriami może ulegać pewnemu zatarciu, w praktyce kluczową rolę odgrywa proporcja między elementami analitycznymi i aplikacyjnymi w planowanej koncepcji badań. Zwykle pozwala ona jednoznacznie ustalić, czy dany projekt spełnia kryterium badań podstawowych, a zatem, czy może być finansowany przez NCN. W konkursach nie stawia się natomiast granic co do zakresu i wagi tematu badań na tle dyscypliny. Finansowane mogą być zarówno wnioski odnoszące się do problemów o fundamentalnym znaczeniu dla nauki prawa lub jej działu, jak i projekty skupione na węższych i bardziej szczegółowych problemach (np. na analizie określonej instytucji prawnej, specyficznego zjawiska występującego w obrocie itp.). Bardziej problematyczny jest natomiast drugi składnik definicji badań podstawowych – wymaganie oryginalności projektu. Badania finansowane przez NCN powinny z definicji stwarzać szansę na poszerzenie istniejącego stanu wiedzy – uzupełniając dotychczasowe badania (np. przez posłużenie się odmienną metodologią) lub eksplorując całkowicie niezbadany jeszcze przedmiot.

Prowadzi to do zasadniczego pytania, w jakim kontekście należy oceniać nowatorstwo planowanych badań. Kryteria i sposób oceny wniosków w konkursach NCN wskazują wyraźnie na konieczność przyjęcia perspektywy uniwersalnej. Badania powinny wносить twórczy wkład w stan wiedzy nad danym zagadnieniem w perspektywie nauki jako całości, nie zaś jedynie krajowego dorobku doktryny. Nie oznacza to rzecz jasna, by problemy zbadane już w innych krajach nie mogły stać się przedmiotem projektu – w takim jednak wypadku wniosek powinien jasno wskazywać, w czym planowane badania różnią się od dotychczasowych prac oraz w jakim zakresie może uzupełnić ich wyniki.

Dwa opisane wyżej elementy, które składają się na pojęcie badań podstawowych, stawiają dość jasne wymagania co do sposobu konceptualizacji badań. Nie znaczy to natomiast, by prace leżące poza wyznaczonymi w ten sposób ramami były uznawane przez NCN za mniej wartościowe czy zbędne. Wiele badań, które nie mają charakteru podstawowego (np. edycja źródeł archiwalnych), może mieć dużą wartość naukową i kluczowe znaczenie jako punkt odniesienia dla dalszych prac. Przyjęty przez polskiego ustawodawcę model wydatkowania środków na naukę – wyrażony m.in. w pojęciu badań podstawowych – wyklucza jednak finansowanie tych prac w ramach konkursów NCN.

Wreszcie, tak jak w wypadku innych dyscyplin, wnioski z zakresu nauk prawnych muszą być poprawne pod względem metodologii i merytorycznej koncepcji badań. Z założenia finansowanie w ramach konkursów uzyskują jedynie projekty prawidłowo skonceptualizowane na obu tych poziomach. Dobór badanych problemów, a zwłaszcza stopień ich szczegółowości nie ma z tej perspektywy decydującego znaczenia. Często znaczną wartość naukową – i wysoką ocenę w procesie aplikacyjnym – mogą uzyskać badania skupione na wąskich, wyspecjalizowanych zagadnieniach lub prowadzone w oparciu o klasyczną metodologię. Kluczowe znaczenie ma ich koncepcja – przede wszystkim spójne i przekonująco ujęte pytania badawcze, doniosłe z perspektywy nauk prawnych, opisane logicznie i rzeczowo. Jak bowiem wiadomo, „to, czego nie można wyrazić zwięźle, jest albo źle pomyślane, albo całkowicie błędne”²⁸.

²⁸ H. Mankell, *Piramida*, Warszawa 1999, s. 379.

Legal research in contests of the National Science Centre

The text deals with the issue of the model of financing legal research in Poland, within the framework of the programmes of the National Science Centre, as well as its practical operation. The Centre is a government agency responsible for administering public funds on research in all disciplines in Poland. Legal research has, however, a very peculiar nature compared to the general design of the grant programmes carried out at the Centre. This applies, firstly, to the premises and boundaries of legal analyses as basic research (the only type of research funded by the Centre), defined as 'experimental or theoretical endeavours undertaken to gain new knowledge of the foundations of phenomena and observable facts, without any direct commercial use'. Secondly, the text indicates also specific trends and deficits in the methodological design of the research and addresses the question whether the general assumptions adopted by the Centre promote universally or locally oriented topics and methods of research. Lastly, it discusses the way in which research is conceptualised, along with identification of associated risks, and indicates typical shortcomings found in the proposals filed to the Centre.

Słowa kluczowe: granty badawcze, badania prawne, metodologia, język naukowy, badania podstawowe

Keywords: *research grants, legal research, methodology, academic register, basic research*